

ԳՐԱՆՕՍԱԿԱՆ

ԿԱՐՄԻՐ ԱՍՊԱՏԱԿԻ ՕՐԱԳՐԷՆ

(ՊԱՏՄԱՌԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ)

ԱՆԴՐԱՆԻՆԻ ԱՆԴՐԷԱՍԵԱՆ

ՅՊ. ՊԱՏՔԱՐ, 1947 ՊԱՍՏՈՆ

Ա. Անդրէասեանի երկրորդ այս հատորը՝ շարունակութիւնը կարելի է նկատել առաջինին, (Սպիտակ Արգարութիւն), գաղափարի, խորքի և արտայայտութեան այն սեռն և սերտ նմանութեանը համար, որ զանոնք կ'առնէ իրարու:

Անհատաստութեան և անարդարութեան կարմիր աղաղակն է տիրապետող գիծը Անդրէասեանի գրականութեան, անհատաստ պայքարը հարուստի և աղքատի, իրաւի և անիրաւի, մարդկայինին և անմարդկայինին միջև: Իր գրքին 165 էջերը պատմութեան են բաղդազուրկ մարդերու, կեանքի քաղաքացիներն յանձնուած և անոր անգութ և անարդար հարուածներուն ենթակայ: Իսկ «կարմիր Ասպատակի» Օրագրէն մասը, որ գրքին վերջին կէտը կը գրաւէ և հատորին կուտայ իր անունը, սրտառու և հերոսական պայքարն է ուսս փաթիթգանեռու, վատշուէր, անգութ ու անմարդկային նացիներուն դէմ:

Անդրէասեանի ոճը տաք է, հոնտորութեան կրակի լաւագոյն տուրքերով, և սովորական ընթերցողը կ'առաջնորդէ հեծի և իր նիւթերու տրամային: Թէ այս հանգամանքը իրաւ արուեստի պահանջներուն մօտ որքան խնդրական կը դառնայ, չենք մանրամասներ, թէ և պիտի ուզէինք որ արուեստին գիտակ ընթերցողն ալ հաճ ձգուէր այդ գետնին վրայ, վասնչի՞նչ մարտ արուեստի գործին նկարագրին է խօսիլ պարզին ինչպէս մշակուած մտքին նոյն տաքութեամբ և խռովքով:

Անդրէասեանը ճիշդ մ'ունի կարկառուն և տպաւորիչ ընծայելու իր արտայայտութիւնները, գծելով ցնցիլ պատկերներ եւ սրբի լեզուն ընտրուած իր թափանցիկ բառերուն հաղորդել իր սրտին կրակը: Նոր ըլլալու իր ձգտումը քիչ յաջողութեամբ

պսակուած է ինչպէս նախորդ, նոյնպէս երկրորդ այս գործին մէջ:

Անդրէասեան կը կարծէ թէ իր կամքը և արգասաւոր երեակայութիւնը պիտի բաւէին իրեն զինք պաշտպանելու, արուեստի ձեռնարկ մը յաջողութեամբ իրագործելուն մէջ, որուն իբր ապացոյց կը նկատենք «կարմիր Ասպատակի» Օրագրէն պատմութեանը շարքը, այնքան դժուար նուաճելի ձեռնարկ իրապաշտ պատմողի մը համար: Անդրէասեան կը թուի թէ չի մտահոգուիր այդ անպատեհութեամբ, հաւատալով իր ոճի կրակին, որմէ ելած գուշ երեմի ծածկէ իրականութիւնը իր ներքեւ: Մենք հակառակին պիտի փափաքէինք:

Իր գաղափարաբանութիւնը, քանի որ պէտք է այս բառը գործածել այլեւս ամէն կարգի համոզումներ պիտակելու համար, կը անանի մեր ժամանակի ծանրագոյն տագնապներով, գասակարգային պայքար, ուժ-ժիմնեռու բախում և հայօրէն ապրուած ծանր փորձառութեան մը փաստը որ երեւան կուգայ արդարութեան մահնախորունկ ծարաւէ մը: Գաղտնիք չէ որ գաղափարները պատմութիւն մը մէջ կրնան վերանայել կեանքին: Անդրէասեան եթէ չէ շահած իր գաղափարաբանութեամբ բայց չէ ալ վնասած՝ զանիկա իբր յատակ ծառայեցնելով իր կառուցութեանը: Արուեստի գործը սակայն ամէն բանէ առաջ արուեստի գործ է: Զգտումը անխուսափելի՝ կեանքին ինչպէս արուեստին մէջ: Արժանիքը հոն է երբ այս երկու հիմնական կրթանքները չեն առանձնաւոր կտորին մէջ, իրենք զիրենք առանձին ուշագրութեան բարձրացնելու աստիճան, այլ միաձուլուին, կազմուի համար այն մեծ ներդաշնակութիւնը որ կեանքին է և արուեստին:

Ս. Ա. Յ.

